

Motion till riksdagen 2005/06:K236

av Peter Danielsson (m)

Negativ föreningsfrihet

Motionen delad mellan flera utskott

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att den negativa föreningsfriheten bör grundlagsfästas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att den negativa föreningsfriheten bör stärkas i svensk lagstiftning.¹
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning med innebörden att arbetstagare som inte är medlemmar i en fackförening inte genom kollektivavtal kan tvingas betala avgifter till en facklig organisation som de valt att stå utanför i enlighet med vad som anføres i motionen.¹

¹Yrkandena 2 och 3 hänvisade till AU.

Fel! Okänt namn på

2 Motivering

I Sverige är endast den positiva föreningsfriheten, rätten att bilda och ansluta dig till vilken förening du vill, grundlagsskyddad. Den negativa föreningsfriheten, det vill säga rätten att stå utanför en förening, är emellertid inte grundlagsskyddad. Det är fel.

I Sverige finns många exempel på brott mot den negativa föreningsfriheten. Ett av de mer flagranta är att samtliga byggnadsarbetare, oavsett om de är medlemmar i facket eller ej, måste betala en granskningsavgift till Byggnads på 1,5 procent av sin bruttolön. Granskningsavgifterna är en kollektivavtalsbaserad avgift som byggnadsarbetare är skyldiga att betala till facket som ersättning för att facket granskar om deras lön är korrekt. I dag är det emellertid inga som helst problem för en byggarbetare att själv kontrollera lönen. Fackets granskning är därmed överflödig.

Lönegranskningen är en lukrativ business för facket. Varje år drar avgifterna enbart för Byggnads in cirka 250 miljoner kronor. Det finansierar 330 heltidstjänster som Byggnads påstår behövs för lönegranskningen, vilket inte står i proportion till uppgiften. Till och med ombudsmän i Byggnads erkänner mellan skål och vägg att pengarna även går till allmänfacklig verksamhet.

Därför bör den negativa föreningsfriheten snarast skrivas in i svensk grundlag.

3 Arbetsdomstolens prövning

När Arbetsdomstolen, AD20/2001, prövade granskningsarvodenas förhållande till den negativa föreningsfriheten för oorganiserade arbetare var det avgörande för domstolens utslag att skyddet för den negativa föreningsfriheten inte är så långtgående i svensk lag. Skyddet ansågs utgå från Europakonventionen och därifrån kunde ett förbud för granskningsarvodena inte härledas.

Enligt bland andra Petra Herzfeld Olsson, juris doktor och verksam vid Arbetstlivsinstitutet, föreskriver den europeiska sociala stadgan ett mer långtgående skydd för den negativa föreningsfriheten än vad som kan härledas från Europakonventionen. För att Sverige skall efterleva den sociala stadgan, som vi har ratificerat, krävs att den negativa föreningsfriheten antingen tolkas in i svensk rätt eller att lagstiftningen ändras så att den negativa föreningsfriheten stärks.

4 Europarådets kommitté för sociala rättigheter

Den 22 september 2003 slog Europarådets kommitté för sociala rättigheter fast att granskningsavgifterna bryter mot den mänskliga rättigheten att stå utanför en organisation om inte avgifterna står i proportion dels till kostnaderna för den tjänst som facket utför, dels till nyttan för arbetstagaren.

Det är uppenbart att avgifterna varken står i proportion till kostnaderna för den tjänst som facket utför eller till nyttan för arbetstagaren. Därför bör granskningsavgifterna ifrågasättas ur såväl juridisk som moralisk synvinkel.

Allra mest absurt är det faktum att arbetare som inte vill vara med i facket ändå tvingas betala granskningsavgiften. Det är en direkt kränkning av deras rättigheter och liknar närmast maffiaverksamhet. Regeringen bör omedelbart lägga fram förslag till lagstiftning med innebörden att arbetstagare som inte är medlemmar i en fackförening inte genom kollektivavtal kan tvingas betala avgifter till en facklig organisation som de valt att stå utanför.

Stockholm den 20 september 2005

Peter Danielsson (m)